

УДК 331.56:058.244(477.53)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНУ

О.В.Величко, аспірант

*Науковий керівник: О.Ю.Єрмаков, д.е.н., професор
Національний аграрний університет*

*Досліджено організаційно-економічні проблеми зайнятості
сільського населення Полтавської області та обґрунтовано прак-
тичні засади зниження рівня безробіття на селі.*

Перехід до ринкових відносин поставив перед регіонами України проблему вибору необхідних напрямів і інструментів забезпечення стійкого розвитку зайнятості як об'єктивної необхідності сталого розвитку сільських територій. Однією з найгостріших економічних проблем сьогодення є проблема зайнятості сільського населення. Це обумовлено, насамперед, недостатнім рівнем економічної стабільності значної частини сільськогосподарських підприємств і переробної промисловості, що є причиною масових звільнень їх працівників. Саме тому проблема зайнятості, особливо останнім часом, стала предметом підвищеного інтересу вчених і практиків України.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Значний вклад в дослідження проблеми зайнятості сільського населення зробили такі вітчизняні вчені: М.Х.Вдовиченко, К.І.Якуба, Е.М.Лібанова, Г.І.Купалова, І.А.Петрова, О.І.Здоровцов, М.К.Орлатий та багато інших. Але, на даний час Україна ще не має моделі дієвого механізму, який би впливав на формування зайнятості на селі, адекватного сучасному етапу ринкових перетворень. І, як засвідчує огляд наукової літератури і реальний стан проблеми сільського населення, є ще величезна низка невирішених питань, які вимагають поглибленого дослідження.

Мета дослідження. Дослідження організаційно-економічних проблем зайнятості сільського населення та обґрунтування практичних засад зниження рівня безробіття на селі.

Виклад основного матеріалу. Зайнятість у сільському господарстві була, є і буде способом життя українського селянина. Проте нині сільське безробіття стало гіркою реальністю і актуальною соціально-економічною проблемою для нашої країни. Здобуття Україною незалежності здавалося б відкрило нові перспективи економічного та соціального розвитку. Проте, глибока економічна криза 90-х років і соціальні втрати, якими супроводжувалося реформування аграрної сфери, зумовили такі негативні явища, як низький рівень зайнятості сільських жителів, їх зuboжіння, наростання депопуляції населення, занепад соціальної інфраструктури села, прискорення обезлюднення і вимирання сільських територій.

Підвищення рівня безробіття викликало зниження рівня життя, хворобливо позначилось на дітях, молоді, людях похилого віку. Злиденність населення є однією з основних причин утримання сільських родин від народжуваності дітей. За останні роки Верховною Радою та Урядом нашої держави було прийнято ряд законів, програм, концепцій щодо розвитку соціальної сфери села, посилення боротьби з безробіттям, але вони повною мірою не виконуються і не мають відчутного впливу на сферу зайнятості в Україні. Тому вивчення цієї проблеми набуває необхідного розширення та поглиблення.

Найбільш важливим фактором зростання безробіття є руйнування міжгосподарських зв'язків і згортання сільсько-господарського виробництва у суспільному секторі національної економіки.

Поряд з процесом природної міграції, коли громадяни змінюють місце проживання у зв'язку із створенням сім'ї, навчанням тощо, в Полтавській області в даний час набула особливої актуальності внутрішня трудова міграція. Трудова міграція пов'язана переважно з неспроможністю частини населення за наявних економічних умов забезпечити себе робо-

тою за місцем проживання, що спонукає їх шукати роботу за межами області.

При обмежених можливостях працевлаштування, особливо в сільській місцевості, і при низькій заробітній платі вдома сотні соціально активних громадян стають трудовими мігрантами. Сьогодні безробіття перетворює трудову міграцію чи не в єдиний спосіб забезпечити прийнятний рівень життя для значної частини сільського населення області.

Таким чином, проблема сільського безробіття для Полтавської області є надзвичайно актуальною. Лише протягом січня-травня 2007 року послугами центрів зайнятості області користувалось 31,4 тис. безробітних осіб з числа жителів сіл, що становлять 57% від загальної чисельності безробітних проти 53% у відповідному періоді минулого року; у 13 районах області збільшилася кількість зареєстрованих в службі зайнятості жителів села.

За даними проведеного обстеження, з 5,8 тисяч трудових мігрантів із числа сільських жителів найбільшу частку склали жителі районів області, територіально наближених до м. Києва (рис. 1).

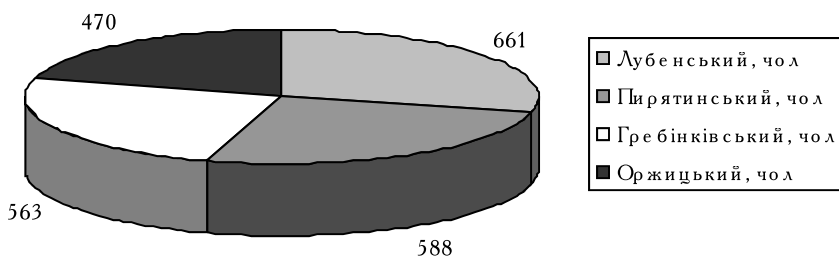

Рис. 1. Кількість трудових мігрантів із числа сільських жителів районів Полтавської області за січень-травень 2007 року

Аналізуючи дані рис. 1, відзначимо, що: з Лубенського району – із 661 чол., які виїхали на роботу в інші області України

їни, близько **92%** працюють в м.Києві та Київській області; Пирятинського району – із **588** чол., відповідно, понад **92%**; Гребінківського району – із **563** чол., відповідно, близько **95%**; Оржицького району – із **470** чол., відповідно, понад **80%** (інші – переважно до Черкаської та Дніпропетровської областей).

За даними обстеження обсягів внутрішньої трудової міграції жителів Орхівської сільської ради Лубенського району, на роботу до інших областей України виїхало **14%** населення працездатного віку, яке проживало на території сільської ради. З них **13%** мігрувало до м.Києва та Київської області. На долю чоловіків припадає понад **93%** мігрантів. Найбільш розповсюджені професії мігрантів це – будівельники, кухарі, продавці, офіціанти, прибиральники.

Основною причиною великих обсягів трудової міграції жителів Орхівської сільської ради є відсутність роботи за місцем проживання.

Найбільша питома вага безробітних селян Полтавщини припадає на Новосанжарський – **85,1** %, Машівський – **82,9**, Шишацький – **79,6**, Кобеляцький – **77,2**, Чорнухинський – **77,0**, Решетилівський – **71,4** та Семенівський – **70,1** райони (рис.2.).

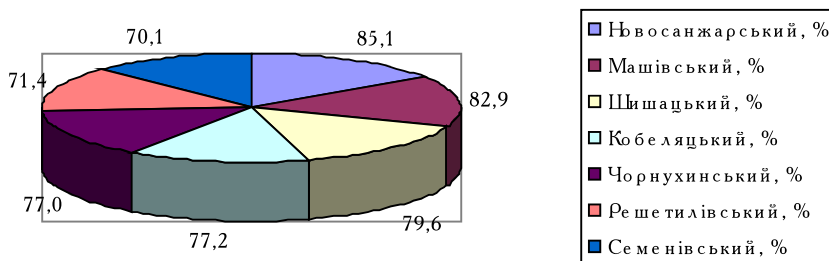

Рис. 2. Питома вага безробітних селян Полтавської області за січень-жовтень 2007 року

Згідно з нашими дослідженнями, чисельність працевлаштованих безробітних селян у порівнянні з січнем-жовтнем **2006** року збільшилась у **1,1** раза.

Рівень працевлаштування сільських безробітних складає **32,8%** і є більшим, ніж у відповідному періоді минулого року (**29,1%**). Протягом **10** місяців поточного року **156** мешканців села отримали одноразову допомогу по безробіттю для зайняття підприємницькою діяльністю та **279** були працевлаштовані на дотаційні робочі місця.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проблему зайнятості сільського населення неможливо вирішити і розв'язати одномоментно. Вона зумовлена трансформаційними процесами в економіці, кризовим станом агропромислового комплексу та його основної ланки – сільського господарства. Вважаємо, що рішення організаційно-економічних проблем зайнятості сільського населення має передусім спрямовуватися на реальне поліпшення ситуації, що склалася на селі, та на створення економічно обґрунтованої системи, яка б базувалася на зрозумілих усім принципах її структурування і механізмах функціонування.

Трудова міграція останнім часом стала досить поширеним явищем. Для подолання негативних тенденцій, які пов'язані з нею та з метою збереження і розвитку трудового потенціалу, в основу соціально-економічної політики держави необхідно покласти пріоритети щодо формування конкурентних переваг національного ринку праці. Насамперед, це стосується підвищення заробітної плати, в першу чергу – для висококваліфікованих працівників. Сьогодні необхідно, щоб на кожному робочому місці роботодавці дотримувалися трудового законодавства та створювання гідні умови праці.

Інтенсивність вивільнення та перерозподілу робочої сили залежить від безлічі факторів, головні з яких: зміна форм власності, ліквідація нерентабельних і неконкурентоспроможних підприємств і виробництв, структурна перебудова народного господарства. Тому дані процеси, що стосуються інтересів усіх

верств населення, умов їх зайнятості, обов'язково мають підлягати процесам державного регулювання – необхідна активна державна політика у сфері зайнятості і трудових відносин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуць М.І. Проблеми безробіття та рівня життя населення України // Україна: аспекти праці. – 2003. - № 2.-С.13-17.
2. Головенько В.А., Яременко О.О. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2003 року) «Сільська молодь України: стан, проблеми та шляхи їх розв'язання» // Український соціум. – 2005. - № 1 (6). – С.112-125.
3. Кириленко І.Г. Про хід реформування та заходи щодо поліпшення ситуації на селі // Економіка АПК. – 2003. - № 1. – С.5.
4. Соціальна інфраструктура села / за ред. П.Т. Саблука, М.К. Орлатого.– К.: ІФЕ, 2002. – 464 с.